

Rapport aan het Vlaams Parlement

Rekenhof publiceert Vlaams rekeningenboek over 2009

De Vlaamse Regering legde in 2008 voor het eerst in jaren een negatief begrotingsresultaat voor. In 2009 groeide dat negatieve resultaat sterk aan, vooral door de gevolgen van de financieel-economische crisis. Ook de totale Vlaamse schuld steeg in 2009 sterk. Voor het eerst sinds lang, moest Vlaanderen een beroep doen op de financiële markten. In zijn rekeningenboek over 2009 brengt het Rekenhof deze evoluties in beeld. Het deelt het Vlaams Parlement ook de belangrijkste resultaten mee van zijn jaarlijkse controle op de rekeningen die de Vlaamse openbare rechtspersonen en universiteiten afleggen. Bijzondere aandacht had het voor het ESR-vorderingensaldo als norm voor de overheidsfinanciën en de impact van de Vlaamse steun aan banken die door de crisis met liquiditeitsproblemen kampten.

Negatieve resultaten

Volgens de uitvoeringsrekening 2009 heeft de Vlaamse overheid (buiten de Vlaamse openbare rechtspersonen) een negatief begrotingsresultaat geboekt van -5.102,3 miljoen EUR (ontvangsten min betalingen), tegenover -1.591,5 miljoen EUR in 2008 en positieve resultaten in de voorgaande jaren. Het lagere begrotingsresultaat in 2009 was het gevolg van een grote stijging van de uitgaven ten opzichte van het voorgaande jaar. De Vlaamse overheid sloot het begrotingsjaar 2009 ook af met een kastekort van -5.820,9 miljoen EUR, tegenover -1.111,9 miljoen EUR in 2008 en overschotten in de vorige jaren. Dat resultaat was te wijten aan stijgende kasuitgaven en dalende ontvangsten in 2009.

Schuldpositie

De uitstaande schuld van de Vlaamse overheid nam in 2009 door de financieel-economische crisis sterk toe. Zo verleende de Vlaamse overheid in 2009 3,5 miljard EUR steun aan KBC, waarvoor zij niet meer over financiële reserves beschikte en, voor het eerst sinds lang, een beroep moest doen op de financiële markten. Onzekerheden op de internationale financiële markten en spanningen op de kapitaalmarkt beïnvloedden de intrestvoeten. Tegelijk drukte de crisis de ontvangsten. De schuld bedroeg eind 2009 in totaal 6.109,8 miljoen EUR, tegenover 287,7 miljoen EUR in 2008.

Centrale ontvangsten en uitgaven

De Vlaamse Gemeenschap inde in 2009 22.020,4 miljoen EUR algemene en toegewezen ontvangsten (exclusief leningopbrengsten). De inningsgraad van de ontvangsten overtrof daarmee de begrote bedragen met 42,7 miljoen EUR (100,2%). De leningopbrengsten bleven 368,8 miljoen EUR onder de raming (realisatiegraad 93,1%). Door de eerste langetermijnleningen sinds de inwerkingtreding van het Lambermontakkoord stegen de ontvangsten, inclusief leningopbrengsten, met bijna 20%. De geldopname bleef wel onder de raming. De crisis in 2009 had vooral gevolgen voor de vermogensbelastingen. De registratierechten en de schenkingsrechten vielen in 2009 sterk terug. Op

een totaal van 28.374,4 miljoen EUR beleidskredieten betaalde de Vlaamse Gemeenschap in 2009 27.122,7 miljoen EUR. De aanwending op het totaal van de beleidskredieten bedroeg zodoende 95,6%.

DAB's en VOR's

De 23 diensten met afzonderlijk beheer vertegenwoordigden in 2009 een budgettaire massa van 1.005,8 miljoen EUR ontvangsten en 1.010,2 miljoen EUR uitgaven. De rekeningencontrole leverde weinig opmerkingen op. De budgettaire massa van de VOR's bedroeg in 2009 in totaal 8.615,0 miljoen EUR ontvangsten en 8.709,3 miljoen EUR uitgaven. Zoals in 2008 was het globale uitvoeringssaldo van de VOR's ook in 2009 negatief door de aanwending van de middelen van het Vlaams Toekomstfonds voor de crisissteun. De rekeningaflegging over 2009 kende bovendien nog altijd een grote vertraging.

Algemene rekening

De algemene rekening 2009 werd tijdig voorgelegd en grotendeels correct bevonden door het Rekenhof, dat echter de uitvoeringcijfers voor de DAB's en de cijfers van de rekening van de thesaurie niet goedkeurde wegens fouten. De rekening van de vermogenswijzigingen 2009 was beter dan die voor 2008, maar geeft nog altijd geen volledig beeld van de vermogenstoestand van de Vlaamse overheid.

ESR-vorderingensaldo

In het rekeningenboek rapporteert het Rekenhof ook over enkele van zijn recente thematisch financiële onderzoeken. Zo onderzocht het de raming, berekening en rapportering van het ESR-vorderingensaldo, dat wordt gebruikt als begrotingsnorm. Het merkte daarbij op dat het departement Financiën en Begroting zijn raming van dat saldo kan verbeteren, onder meer door zijn berekening beter te doen aansluiten op de ESR-consolidatiekring. Het intern verzelfstandigd agentschap Centrale Accounting rapporteerde extern over dit saldo op grond van een degelijk eigen werkinstrument en maakte een reconciliatie met de algemene rekening 2009, die echter nog enkele tekortkomingen vertoont, onder meer door een onduidelijk afgebakende consolidatiekring. Tot op heden rapporteert de Vlaamse overheid de geconsolideerde jaarcijfers niet aan het Vlaams Parlement. Het Rekenhof concludeert dat het ESR-vorderingensaldo een nuttige indicator is om de overheidsfinanciën op te volgen, maar op zich niet volstaat om de financiële houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn te garanderen.

Steun aan de banken

Een ander onderzoek waarover het Rekenhof in zijn rekeningenboek over 2009 rapporteert, betreft de interventies waarmee de Vlaamse overheid tegemoetkwam aan de dringende liquiditeitsbehoeften van een aantal Belgische banken ingevolge de financiële crisis. Het Rekenhof concludeert dat zij een negatieve invloed hadden op de kas- en schuldpositie van de Vlaamse overheid en leningen op middellange termijn vergden, met een negatieve impact op de begroting. Een aantal onzekerheden beheersen bovendien voorlopig het interventiepatroon.

Andere resultaten van de rekeningencontrole

Het Rekenhof wijdde voorts in zijn rekeningenboek onder meer een artikel over de juridische ontbinding van het Vlaams Agentschap Ondernemen en de overdracht van sommige van zijn vermogensbestanddelen, rechten en verplichtingen aan het Hermesfonds. Volgens het Rekenhof bracht dit een hoge graad van retroactiviteit en complexiteit mee, waarin de jaarrekening weinig inzicht gaf. Het Rekenhof is ook van oordeel dat het agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie een gebrekkige begroting heeft opgemaakt en daardoor in betalingsproblemen is geraakt. Bij gebrek aan een degelijke dossieropvolging en managementrapportering kan het bovendien moeilijk remediëren of bijsturen.

Andere artikelen van het rekeningenboek gaan, onder meer, over het Fonds Jongerenwelzijn, dat de volledigheid van de inning van de kinderbijlagen voor de jongeren die het hulp verleent, niet kan garanderen; het nieuwe systeem voor inkomensgerelateerde zelfstandige opvangvoorzieningen, dat door een snelle opstart problemen meebracht en het agentschap Centrale Accounting, dat de DAB Loodswezen boekingsinstructies oplegde die boekhoudkundige en begrotingstechnische problemen veroorzaakten.

Visum, ontvangsten, subsidies...

Het Rekenhof geeft in zijn rekeningenboek ook een overzicht van de resultaten van zijn voorafgaand visum op Vlaamse uitgaven en van zijn controle op een selectie van ontvangsten, in het bijzonder op wachtrekeningen, op rekeningen voor derdengelden en op een aantal begrotingsfondsen, alsook Europese ontvangsten uit de verkoop van publicaties. Het rapporteert tevens over zijn controles van kleine gereguleerde subsidies, meer bepaald de met Nationale Loterijwinsten gefinancierde zorgsubsidies. Daarbij luiden de belangrijkste conclusies dat bij verschillende subsidieaanvragen documenten ontbraken en dat verscheidene aanvragers subsidievoorwaarden negeerden.

Vlaamse universiteiten

Ten slotte meldt het Rekenhof de resultaten van zijn onderzoek naar de toepassing door de Vlaamse universiteiten van hun nieuwe boekhoudregelgeving. Het merkt op dat het nieuwe besluit ruimte biedt voor interpretatie of eigen invulling van de waarderingsregels, wat een uniforme toepassing in het gedrang brengt. De universiteiten stelden hun waarderingsregels niet altijd in voldoende detail op en volgen die regels niet altijd. Het resultaat was een disparate boekhouding en rapportering over 2008. Het Rekenhof twijfelt ten slotte aan de juistheid en volledigheid van een aantal rubrieken in de rapportering over 2008.